

TENEN

24. årgang nr. 1 – september 2013

Indhold:

Empirekjole og spencerjakke med håndbroderi	side 3
Grønland rejsefortælling	side 5
Textilnet.dk – Dragt og tekstilpuljens ordbogsprojekt	side 9
Færøerne i august	side 12
Boganmeldelser	side 16
Om brændenælder	side 22
Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.	side 23
Bagsiden: Olaus Magnus	side 24

QR-koden henviser til dette bladnummers side på Internet.

TENEN Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55

Næstformand: Lone de Hemmer Egeberg, Teglgården 66 st.th, 3460 Birkerød,
telefon 45 81 05 05

Kasserer: Bent Bille, Søndergade 66, 5620 Glamsbjerg, telefon 64 72 15 65

REG.NR. 1551 GIROKONTO 1430130 • SWIFT-BIC: DABADKKK IBAN: DK23 3000 0001 4301 30

Medlemsskab tegnes hos kassereren. I 2013/2014 er prisen pr. år 250 kr.

Husstandsmedlemsskab koster 300 kr.

Medlemmer får tilsendt tidsskriftet TENEN.

TENEN – Danish Society for Textile History – Verein für Dänische Textilgeschichte

Tidsskriftet **TENEN**

Redaktion: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55,

ePost silke-annet@silke-annet.dk • Vibeke og Frits Lilbæk, telefon 23 92 42 85,

ePost vofl3450@gmail.com

Sats og billedbehandling: Frits Lilbæk • Digitaltryk: VesterKopi • ISSN: 0906-9526

Copyright © TENEN og forfatterne • 12.09.2013

TENEN udkommer fire gange om året – sidst i månederne august, november, februar og maj. Deadline for redaktionelt stof er seks uger for eller efter aftale med redaktionen.

Artikler og indlæg sendes til redaktionen

fx med ePost – eller evt. maskinskrevet med brevpost. Tekst og illustrationer adskilt.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til foreningens kasserer
– så længe lager haves. Prisen er 65 kr.

Ændring af sendeadresse meddeles til kassereren.

Internet: <http://tenen-dk.homeunix.org/tenen>

Nyuddannet tekstilformidler med kærlighed til broderi fra 1700- og 1800 tallet:

Empirekjole og spencerjake med håndbroderi

I januar 2013 kunne jeg kalde mig færdiguddannet professionsbachelor i tekstildesign, -håndværk og formidling med specialisering i broderiformgivning og kulturel formidling.

Jeg har en stor passion for broderi, som startede, da jeg som lille pige var på sommerferie hos min mormor, og med hendes hjælp første gang broderede en nålepude i korssting. Min mor var god til at støtte min nyfundne interesse, som resulterede i et overvæld af små

æsker, bordløbere og juleduge i korsstingsbroderi. Men det var ikke før jeg startede på Håndarbejds Fremme, at jeg virkelig fik øjnene op for de mange muligheder indenfor broderi. Mit bachelorprojekt er derfor for mig ikke blot et afsluttende projekt,

men også en indikator for, hvor meget jeg har udviklet mig som brodøse, med stor tak til den dygtige underviser i broderi Trine Andresen.

Bachelorprojektet består af en skriftlig opgave og et tekstilt produkt. Jeg har i min opgave skrevet om Jane Austen – hendes liv, forfatterskab og om fascinationen af hendes romanunivers der, godt hjulpet på vej af de mange filmatiseringer,

stadig eksisterer 200 år efter hun skrev bøgerne.

Det tekstile produkt er et kostume, der afspejler moden fra Jane Austens tid (1775-1845) og består af en empirekjole og en spencerjake med håndbroderi. Kjolen er inspireret af datidens musselinkjoler, og spencerjakkens snit er taget fra en spencerjake, som Jennifer Ehle bærer i rollen som Elizabeth Bennet i *Pride and Prejudice* serien fra 1995.

Jeg har en stor kærlighed til broderi fra 1700- og 1800 tallet, og har valgt emnet for projektet alene af den grund. Jeg er ret glad for fransk broderi og fladsyning, som altid har indgået i mine eksamensopgaver på Håndarbejds Fremme. Til bachelorprojektet har jeg atter valgt

at bruge fransk broderi og fladsyning, men denne gang i kombination med kædesting, spiral- og franske knuder for at give broderiet mere struktur, og jeg har arbejdet med dybde og skyggeeffekt (silkshading) for at give motiverne mere liv og dimension.

Broderidesignet afspejler den skriftlige opgave, og er derfor sammensat af elementer fra originale

Bachelorprojekt er til venstre og forbilledet til musselinkjolen til højre.

broderier fra 1700- og 1800 tallet, og elementer fra introen til filmatiseringen af *Pride and Prejudice* fra 1995, kombineret med motiver, som jeg selv har tegnet. Jeg ville gerne have, at det færdige broderi skulle have samme æstetiske udtryk som originalt broderi fra den tidsperiode, men jeg har forsøgt at nytænke kompositionen ved at lade motivet fortsætte hen over skulderen, således at spenceren fremstår meget tidstypisk og voluminøs fra bagsiden, men er mere enkel i sit udtryk fra forsiden.

Farveinspirationen har jeg fundet i bogen *Crewel work* af Tracy A Franklin. De douce farver skaber ro og balance, og kombinationen af de kolde blå og grønne farver med de varme røde, jord- og gyldne farver, giver et godt farvesammenspil i broderiet. Spencerjakken er syet i en mørkeblå vævet uld af god kvalitet, og til broderiet har jeg brugt både uld-, silke- og DMC bomuldstråd – det meste er købt i Pelse Asboes skønne butik Broderi Moderne i Århus.

Broderi på spencerjakkens rygstykke.

Silkshading er en ny teknik jeg har arbejdet med, som jeg på ingen måde har mestret endnu, men det er virkelig noget, der giver motiverne liv og dimension, og gør dem mere interessante at se på. Denne teknik har jeg typisk brugt til blomsterne, der er broderet i flere nuancer af silketråd med franske knuder i midten broderet med bomuldstråd. Jeg kan rigtig godt lide denne kombination af fransk broderi og franske knuder, og jeg synes, det giver et fint udtryk, når man mikser de forskellige typer af tråd med hinanden.

Det færdige broderi har taget mig omkring 130-140 timer at brodere. Det har været et projekt under tidspres, så det har ikke været en fornøjelse hele vejen igennem, men det har været lærerigt og har udviklet mine færdigheder som brodøse.

*Maj-Britt Winther
Pedersen*

Note: Læs om Tekstilformidleruddannelsen Håndarbejdets Fremme i TENEN 22 /4. Red.

Grønland rejsefortælling

En tur til Grønland havde i mange år stået højt på ønskelisten, og for et par år siden blev det så til alvor. Den lokale foreningen NORDEN arrangerede turen, og en grønlandsk født dansker var vores guide. Målet var nordboernes Østerbygd, som ligger på vestsiden af Sydgrønland: Nassarsuaq, Brattahlið/Qasssiarsuk, Gardar/Igaliku, Hvalsø Kirkeruin og Julianehåb/Qaqortoq.

Der er grønt om sommeren – området minder mest af alt om Nordnorge, hvis det ikke lige var fordi, vi så isbjerger hver dag! Turen varede 10 dage og var fyldt til bristepunktet med natur og kultur.

Nassarsuaq betyder den store slette. Det var her, amerikanerne byggede en luftbase i 1941. Landingsbanen er nærmeste nabo til Eriks Fjord. Går man lidt væk fra barakkerne, er det et særdeles

smukt område med stor frodighed, og der er mulighed for at vandre ind til Den døde Bræ – det eneste sted, hvor man selv kan gå ind til indlandsisen, og undervejs kunne vi se rigtig mange smukke blomster – heraf flere sjældne orkidéer.

Den første hele dag sejlede vi

over fjorden til Brattahlið, hvor den fredløse Erik den Røde i år 982 slog sig ned med sin familie og sine folk. Her er der både markeringer i landskabet og rekonstruktioner til at studere nærmere. Hvis det var i dag, ville Erik ikke kunne slå sig ned på stedet, da der er alt for mange isbjerger at manøvrere udenom i fjorden.

Brattahlið er i dag et fåreholdersted, som hedder Qaqssiarsuk. Det mærkelige er forresten, at hvor der er får, er der ingen fluer og myg – dem mødte vi ellers meget generende i trillionalt alle mulige andre steder. Vi måtte bruge hovedmyggenet for at kunne være ude.

Igaliku er nok et af de skønneste steder i det sydlige Grønland. Fåreholderstedet ligger nedenfor Nuuluk-fjeldet ved fjorden. Det er et lillebitte samfund med 16 postadresser. I nord-

botiden var det et vigtigt centrum, for her lå bispesædet Gardar. I dag er der kun lidt mure og en bunke sten tilbage. Igaliku ligger godt placeret på et overgangssted mellem to fjorde, og den er rimelig let at nå frem til – enten ved at sejle direkte fra Julianehåb eller gå ad Kongeve-

Billedet af den lille nordbo skåret i rensdyrtak, er fremstillet i Qaqssiarsuk, og måske fortæller det os lidt om, hvordan man opfatter, at en nordbo gik klædt. Selv synes jeg nu, den ligner en grønlandsk i vintenorak.

jen fra den nærliggende Eriks Fjord. Når den hedder Kongevejen, er det fordi Kong Frederik IX i 1952 gik på denne stenede grusvej.

Det første man får at vide, når man kommer til Igaliku, er: Træd ikke på græsset, brug kun veje og stier. Og hvorfor nu det? Jo, de grønne områder er vokset til med blødt timothe-græs og kamille, der er godt som vinterfoder for fårene.

Igaliku har et skolehus for de mindste; men efter tredje klasse går børnene i skole i Julianehåb, hvor der er kostskole. I kirken havde et lokale tidligere været skolestue, men nu var det nærmest lokalhistorisk billedarkiv. Mange lidt ældre billeder viste den lokale befolkning i deres smukke grønlandske dragter – ikke mindst brugt ved konfirmation og bryllup.

Julianehåb eller Qaqortoq, som byen hedder på grønlandsk, er den største by i Sydgrønland. Den far-

En af turens mange pudsigheder var, da en grønlandsk kvinde kom løbende fra havnen i Julianehåb. Hun råbte: Hval på Brættet. Brættet er det sted i en hvilken som helst by eller bygd, hvor de lokale kan komme med deres fisk, fugle eller hvad de nu har fanget og gerne vil sælge. Her var det en 18 m lang pukkelhval, der vejede ca. 18 t. Hvalen blev parteret og fordelt til Sydgrønlands øvrige bygder, så dagen efter var der "Hval på Brættet" i hele området.

verige by ligger malerisk spredt ud over klipperne med havnen som centrum. Her mødte vi den tekstile kultur.

På Arbejderhøjskolen, hvor vi boede, hang der på væggen i spisesalen både skitsen og det færdigt vævede arbejde af et af Aka Høeghs tekstiler. Det vil sige Aka Høegh har lavet skitsen, mens Mette Lise Rösing og Solveig Bruun har vævet de tre små billeder. I 1993 og 1994 havde byen på foranledning af den grønlandske kunstner Aka Høegh, der er vokset op i Julianehåb, et kunstprojekt kørende, som hed Sten og Menneske. Projektets resultater var synlige mange steder i byen, og på klippen bag turistinformationen har Aka Høegh selv udsmykket fjeldsiden med vestvendte ansigter ud mod havet.

På garveriet Great Greenland så vi, hvordan sælskind fra hele Grønland kommer ind, sorteres, vaskes, garves og evt. farves, inden de bliver solgt som skind eller færdig forarbejdede produkter. Stedet er det eneste af sin art i Grønland, og der eksport til store dele af verden. Det var spændende, og jeg tror, det var første gang, jeg så et garveri. Fotografering var forbudt, så man må selv rejse til Julianehåb for at opleve fabrikkens arbejdsdag.

I Julianehåbs ældste lille røde trækirke – Frelserens Kirke – bygget i 1832 findes det eneste minde om forliset af grønlandsskibet "Hans Hedtoft". Det forliste en januardag 1959 syd for Kap Farvel. Grunden til at redningskranen er her, er at det var den sidste havn, skibet havde lagt til i. Det var en smuk nymalet kirke med mange minder. Hans Egede og Gertrud Rask findes også

På tur rundt i byen var der pludselig én, som stoppede op: I et boligkompleks hang der på altanen en tørresnor med 6 kamikker! Mon ikke de hang til luftning, så beboerne kunne være fine, når dronning Margrethe II kom til byen en god uges tid senere – hvem ved?

portrætteret her. De kom til Grønland i første halvdel af 1700-tallet.

At turen til stadighed blev krydret med anekdoter fra vores rejseleder pirrede i den grad sanserne hos os alle, så glæden og respekten for befolkningen og naturen smittede af. Sprogløster var der mange af, men generelt var befolkningen både venlige og meget nemme at snakke med på dansk.

På Greenland Sagalands, der er byens turistinformation, havde de en meget flot udstilling med gamle grønlandske festdragter. Desuden forhandlede de materialer til fremstilling af en ny dragt, og de handlede med bøger, der kunne være en stor hjælp til fremstillingen både med hensyn til materialer, mønstre og teknikker. Stedet handlede desuden med div. redskaber så som en ulo, der er en kvindekniv. Den bruges i Grønland, Canada og Alaska – både til at skrabe skindene med og til at skære de tynde læderstrimler, der i flotte mønstre sys på kamikkerne og skindbukserne. Desuden

erhvervede jeg mig et rynkeben – en Tigusaat – der bruges til at danne rynkerne og glatte dem på kamikkens sål dér, hvor den er påsyet støvlen i tåen og hælen.

Der er i Julianehåb sågar en vej, der hedder Kamikørfik - kamik-stedet eller noget i den retning.

Den grønlandske kvindedragt har altid fascineret mig. Jeg synes, den er meget smuk, og så er der brugt utrolig mange håndarbejdsteknikker i fremstillingen. Har man først fået en dragt, gælder det om at passe godt på den kostbare vare og – tag ikke på i vægt, for skindbukserne giver sig ikke en tomme, som de siger.

Ud over de to bøger, der er anmeldt i tidsskriftet TENEN 22/2 og 22/3, har jeg fundet viden og materialer om de grønlandske nationaldragter mange forskellige steder.

Det mest spændende er naturligvis at nærstudere tingene selv. Derefter er det en god ting at lytte til fortællinger fra folk, der har samlet viden sammen og måske kommer med en anderledes udlægning, som

Mit rynkeben er udskåret rentak og meget glat at røre ved. Der er bundet en hundetand ved ulo-en.

Et grønlandsk kor afsluttede vores sidste aften i byen, og hvor var de flotte i deres farvestrålende dragter.

Foto: Marie D. Kærgård

da Sørine Gejl fortalte, hvordan en lokal grønlander berettede, hvorfor der er blonder på kamikkerne: Mændene var ofte sømænd, og som kærestegaver hjembragte de bl. a. silkeundertøj med blonder. Undertøjet blev slidt op, men blonderne var der ofte en bid tilbage af. De grønlandske piger kunne godt lide at pynte sig, derfor syede de blonderne på deres kamikker – intet skulle gå til spilde! Sørine var i en periode vikar ved Nanortalik Museum, og hun fortæller også, at grønlanderne elsker rødt. Der er meget lidt rødt naturligt i Grønland. Blandt de mange hvide, gule og orange valmuer finder man ingen røde fordi, “dem har grønlanderne allerede plukket!”

Om den perlesyede grønlander-

krave, der i dag vejer flere kilo, fortæller det, at den oprindeligt bare var en lille smal krave, der siden har fået vokseværk! I dag bruges den grønlandske nationaldragt ved særligt festlige lejligheder. Et barns allerførste skoledag i begyndelsen af august, er en meget stor festdag i Grønland. Små piger og drenge er ofte klædt i nationaldragter på denne dag.

Et andet sted, jeg har mødt noget om grønlanderdragten, er i den danske folkeskole. Materialet “Matematik over alle grænser” har et emne, der hedder “Grønlanderdragten”. Materialet dækker hele skoleforløbet med sine forskellige emner så som historier om de forskellige dragter, trommedansen,

anorakken, kamikkerne, skindbroderi, perlesyningerne, muffedisserne med perlestrik, hæklerierne og de broderede stykker.

Frimærker med kongefamilien har flere gange været et blikfang, ligesom der findes et godt websted på nettet <http://groenlaenderdragten.blogspot.com/>

Nationalmuseet har en pæn stor samling af både grønlandske dame- og herredragter fra forskellige egne, og de er meget forskellige – fra at være helt i skind til at være de farvestrålende, vi nok mest forbinder med dragterne i dag.

Tidsskriftet TENEN 18/3 viser på for- og bagside et par meget fine kamikker fundet på et loppemarked i Farum. De er også med i publikationen “TENENs frynser”, som kan hentes fra TENENs hjemmeside på Internet.

Tilbage i Nassarsuaq var vi fyldt helt op, og det var derfor med et forhåbentligt på gensyn, vi rejste tilbage til det sydlige Danmark igen. År og måneder efter denne tur i sommeren 2011 og med mange andre rejseindtryk fylder minderne fra Grønland stadig meget i min bevidsthed.

Vibeke Lilbæk

Textilnet.dk – Dragt og tekstilpuljens ordbogsprojekt

Textilnet er en digital ordbog over historiske og moderne tekstilord.

Vi arbejder med udgangspunkt i dr. Phil. Erna Lorenzens seddelkartotek. Hun var museumsinspektør i Den Gamle By fra 1959-1979. Hendes seddelkartotek indeholder fortrinsvis tekstilord.

Senere skal vi i gang med Ellen Andersens seddelkartotek, som indeholder flere dragtord.

Med hensyn til illustrationer til Textilnet, så vil vi bruge Ingeborg Cock-Clausens navngivne og ubrugte tekstilprøver fra bogen Tekstilprøver fra danske arkiver og museer 1750-1975, som hun publicerede i 1987. Dette ubrugte illustrationsmateriale kommer uden tvivl til at være et fantastisk illustrationsmateriale til Textilnet. Ingeborg Cock-Clausen har foræret billederne til Dansk De-

signmuseum, og nu scanner projektmedarbejderne i Den Gamle By i Århus disse billeder, så det er endnu et digitaliseringsprojekt i projektet – ikke af sedler denne gang, men af mindst lige så vigtigt et materiale.

Textilnet.dk går altså ud på at få etableret en termbase/en encyklopædi over dragt- og tekstilbegreber gennem tiden, og projektgruppen har arbejdet med ordbogsdatabase siden 2004.

Det meste af arbejdet er blevet finansieret af fondsmidler, og vi har igennem årene fået støtte fra Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond, Kong Frederik og Dronning Ingrid's Fond, Augustinus Fonden samt Farumgård Fonden. Vi fik bevilget 1,1 mio kroner fra Kulturstyrelsen med en støtteerklæring fra Centre for Textile Research, CTR,

som også støtter projektet, og hvor jeg er tilknyttet som gæsteforsker med min baggrund i tekstilterminologi.

Jeg har skrevet ph.d. om den faglige kommunikation på tekstilområdet.

Projektet går ud på at bevare og videreformidle den kulturarv, som dragt- og tekstilbegreber er.

Vi vil også gerne skabe et grundlag for en mere ensartet og historisk korrekt registrering af dragter og tekstiler på de danske museer.

Vores mål er også at formidle en korrekt terminologi inden for dragt- og tekstilområdet både til offentligheden og i mere faglige sammenhænge, fx undervisning.

Rent praktisk skal projektet munde ud i en slags "digital ordbog", som kommer til at ligge offentligt og frit tilgængelig på nettet. Vi har købt domænenavnet *textilnet.dk*, så det bliver også det officielle navn på "ordbogen", som alle kan koble sig på enten direkte eller via Dragtpuljens hjemmeside *dragt.dk*.

Der er 4 forskellige målgrupper:

- Registratorer på museerne
- Forskere med behov for kendskab til tekstil- og dragtfaglige begreber og udtryk
- Sprogforskere
- Den brede offentlighed

Der er 4 hovedgrupper for indholdet af tekstilbasen:

- Tekstiler og fremstillingsteknikker
- Dragter og dragtdele
- Dekorationer og dekorationsteknikker
- Talemåder, fx "at gøre sine hoser grønne".

Der er den geografiske afgrænsning

at det er udtryk brugt i Danmark, vi tager med.

Mange af dem er af udenlandsk stamme/herkomst, så der er især mange franske og engelske termer, der på sigt vil kunne sammenkøres med andre lignende internationale projekter.

Den tidsmæssige ramme er fra år 1600 og frem til nyere tid i museal sammenhæng. Men vi håber, at der engang i fremtiden kan udvides med middelalderlige og forhistoriske termer også.

I første etape tager vi heller ikke boligtekstilerne, kirketekstilerne og uniformerne med, og på det felt kan andre klart udbygge yderligere.

Hvert eneste af opslagsordene får en ordforklaring med kildehenvisninger til de kilder, der ligger til grund for opslaget. Desuden forsøger vi os med en datering og at tage højde for den historiske udvikling af selve begrebet. Forstået på den måde at fx leggings, gamacher og giraftrusser jo er tre forskellige opslagsord, men de dækker omtrent den samme ting, men til forskellig tid.

De begreber, vi behandler, tager som nævnt udgangspunkt i to håndskrevne kartoteker udarbejdet af Erna Lorenzen og Ellen Andersen. Derudover henter vi supplerende oplysninger i relevante tekstilafhandlinger, artikler og anden faglitteratur om tekstiler. Med til den ældre del af materialet regner vi Mathias Moths håndskrevne ordbøger fra slutningen af 1600-tallet og til den yngre ende Poul Sterms *Textilbogen* fra 1946.

Erna Lorenzens seddelkartotek har vist sig at bygge meget på Brun Juul Vareleksikon fra 1908, som er

en gennemgang af alt, hvad man handlede med på det tidspunkt. Derfor arbejder vi med disse to kilder sideløbende, og det drejer sig især om betegnelser fra forskellige stoftyper, men også råmaterialer.

Samtidig tjekker vi i Ordbog over Det danske Sprog og Otto Kalkars ordbog, som dækker perioden 1300-1700-tallet samt i Sterms Textilbog for at se, om de samme termer bruges i 1900-tallet.

Det er som nævnt tanken at knytte illustrationer til opslagsordene. Ingeborg Cock-Clausen fra arbejdsgruppen har stillet sine fotografier af mange navngivne stofprøver til rådighed. Fotografierne er fra arbejdet med Tekstilprøver fra danske museer og arkiver fra 1750-1975. Da mange af hendes billeder endnu ikke er brugt, har vi her et fantastisk materiale at illustrere vores Textilnet med.

Variationer er endnu en styrke ved Textilnet. Vi får mange varianter med, f.eks. for vævebindingen satin og fra fibren abaca/manilla. Det er en af de store ekstra gevinster ved Textilnet, at vi kan søge og krydsreferere til de forskellige variationer.

Susanne Lervad

Noter:

- Se også i *dragt.dk*
- Læs artikel i *kristeligt-dagblad.dk*
- For evt. demo, kontakt *tem@dengambleby.dk*

Watteau-læg er brede læg, der udgår fra balsudsøkningen. De har navn efter den franske maler Antoine Watteau. Silkekjole 1770-75 i Den Gamle By i Aarhus.
Foto: Den Gamle By/Bodil Brunsgård.

The land of maybe:

Færøerne i august

Aldrig har jeg mødt så stor en gruppe fleksible mennesker, som i Færøerne.

“The land of maybe” blev Færøerne kaldt af den engelske besættelsesmagt under 2. verdenskrig – og vi forstår: Solskin blev efter 5 minutter afløst af tæt tåge, der ikke lod flytte på sig. Regn og blæst hindrede os i at komme i land på Færøernes vestligste ø Mykines. Alligevel var det en vidunderlig tur med oplevelser, der i den grad krøb ind under huden.

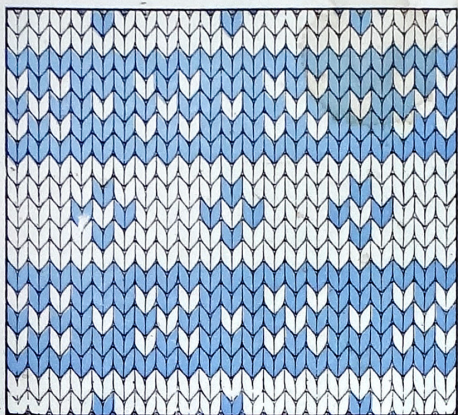
I andet forsøg – efter at turens program var blevet lagt om efter vejrudsigten – fik vi sommeren at føle på Mykines. Deriblandt også den oplevelse at være midt imellem de tusindvis af søpapegøjer – eller lunder, som de faktisk kaldes – hvor det nok var et spørgsmål om, hvem der var mest nysgerrig!

Lunder er nu fredede i Færøerne, men tidligere var de en stor delikatesse at spise.

Det er Færøernes grønne skiftende natur, der entydigt har bidt sig fast i hukommelsen – med et trylleslag forandres fjeldsiderne, når det regner og får lodrette hvide striber fra alle de små vandløb.

Der er også fårene, der findes i store mængder fastsat i Færøernes ældste lovbestemmelse med den virkning, at der ikke findes træer og buske med mindre, de er hegnets forsvarligt ind.

Pludselig er der nogle andre skabninger på græs, kan det virkelig være sandt – jo, det er gæs i små flokke!

Úr Blásastovu í Nordragøtu

Et færøsk broget får i det grønne. Strikkemønstre og strikketøj i Blásastovu i Gøtu, som nu er lokalmuseum.

Færøernes får har deres egen historie, og det er vistnok det eneste sted, der findes brogede får med helt op til fire farver. Ud over fiskeri bidrager fårene til færingeres overlevelse.

Hans Heinesen er degn i Tjørnuvik. Han er både kirketjener og kordegn på én gang - til daglig er han håndværker. Mange færøske bygder har ikke egen præst, og så tager degnen over og holder gudstjeneste med oplæsning fra en prædikensamling.

Denne degn kan noget ganske særligt: Kingosang, der tager udgangspunkt i Thomas Kingos salmebog fra 1699, som præster tog med til Færøerne. Her fik salmerne forskellige liv fra bygd til bygd, fra bus til bus. Noder eller orgler havde man ingen af. Præsten eller manden i buset sang for, og menigheden eller familien sang efter. Eller mændene sang i forbindelse med for eksempel fiskeri eller fuglefangst. Kingosangen begyndte at vige, da færøske kirker i begyndelsen af 1900-tallet blev forsynet med orgler, og nationalfølelse tog til. Bygden Tjørnuvik holdt fast i kingosang – og er nu stort set ene om at synge den særegne sang, hvis rødder rækker gennem tre århundreder.

Ulden blev tidligere anvendt til hjemmebrug og senere eksport, men det er gået meget tilbage. Færingerne bruger i dag den samme form for beklædning, som man gør i Danmark, men alligevel har ulden en vis rolle.

Som beklædning både yderst og inderst – og gerne valket – har uld holdt folk varme. Det nyttede ikke kun at bruge den bløde underuld, fordi den klistrede til huden, hvis den blev våd. Ulden skulle være blandet med den mere krasse del. Det sagde man havde den effekt, at det fik blodet til at rulle raskere i årerne, så man derved nemmere kunne holde varmen!

Det var lidt sporadisk, at jeg stødte på de gammelkendte tekstiler. Første gang var mødet med degnen i Tjørnuvik, der er den nordligste bygd på Streymoy. Han bar som en del af søndagstøjet den typiske færøhue, vi kender fra folkedragten. Han fortalte, at han ganske ofte bruger huen. Den er i dag vævet, men har helt sikkert i tidligere tid også været strikket. Den er rød med sort i striber og minder om kvindernes skørt. Øverst er den samlet med stå-læg i en ring med et lille hul i midten.

I Tórshavn er der flere butikker, der handler med dragtstoffer og syr bunader på maskine – det strikkede er også maskinfremstillet og klippes til. Det så ud til, at det er sådan, de fleste har dragten i dag. Jeg kender mest damedragten for at være rød og herredragten for at have blå strikket trøje. Både dame- og herrestrikket er småmønstreret. Men farverne i folkedragten kan være meget mere mangfoldige for både dame- og herredragten, ligesom tøjet

kan være ensfarvet og være af vævet og valket uld i stedet for strik. Vævning har været kendt meget længere tilbage i tiden end strik.

Midt på gågaden i Tórshavn ligger den butik, hvor Sarah Lund i tv-serien *Forbrydelsen* har købt sin færø-sweater. Man kan også købe moderne designer-strik, som har det småmønstrede i sig. Farveudvalget er stort; men finishen er ikke helt som i gamle dage.

I en lille butik fandt jeg nogle håndlavede ting – og det naturfarvede hvide sjal er et såkaldt malkepigesjal efter original opskrift.

Sjal til folkedragten er større og strikket i spindelvævstynndt garn i fine luftige mønstre. Og så er sjallet dobbelt, idet det er foret med et mørkt eller lyst ligeledes strikket sjal. Til sidst er de sammenfæstede, og den ene farve danner en kant hele vejen rundt.

Alle de færøske sjaler, jeg har set, har et midterfelt. Dette er med til at give en god pasform.

Sidste aften var vi på Suduroy, hvor vi dansede ægte færødans i den gamle kongelige monopolhandel i Tvøroyri. En fantastisk aften med hjemmelavede specialiteter at spise og drikke, levende musik samt en gruppe lokale, der havde lyst til at spise og danse sammen med os. Et par var trukket i dragter, og de var meget fine.

Det virker, som om næsten alt er tilladt mht. færingernes dragtskik. Forklædet og skuldersjalet passer smukt sammen, og man finder selv ud af, hvilket mønster, det skal dekoreres med. Således har den færøske kunstner og brodøse Astrid Andreassen stileret den i Færøerne sjældne Fjallabrúður (Rypelyng)

Færødragter og -dans på Suduroy.

til kronprinseparret. Kvindedragtens brystsmæk kan være broderet silke, men bruges i dag ofte af sort fløjel.

Mandsdragtens ofte røde vest har undertiden den samme broderede udsmykning som konens forklæde eller skuldersjal. Kvindedragten kan

Basaltrose "... som en kjole i fjeldet"

Malkepigesimal

desuden have store mængder sølv og også her bestemmer man selv, hvordan de enkelte dele skal udsmykkes. Der er ingen tvivl om, at der til folkedragten hører et hovedtøj, men det er som om det i dag er et tilvalg og ikke en fast bestanddel. Herrernes strømper er ofte blå, men kan også være sorte. Hvide strømper brugtes tidligere til bryllup, ligesom kvinden her brugte et hvidt forklæde. Kvindernes strømper kan have mange forskellige farver, men de er vistnok altid ensfarvede.

En noget utraditionel måde at se "tekstil" på var, da vi på den sydligste ø så en meget imponerende ba-

saltrose, som er af vulkansk oprindelse. Vores guide, der til daglig er skolelærer, fortalte, at han nærmest opfattede det som en kjole, der er hængt op i fjeldvæggen!

Desværre har jeg endnu ikke fundet ret meget litteratur om færingeres folkedragt, og for en gang skyld har internettet ikke været til megen hjælp endnu.

Vibeke Lilbæk
august 2013

Redaktionen husker bl.a.:

- Susanne Nielsens artikel om Færøske klæder i *TENEN - 11. årg. nr. 1, 2000.*
- Færøske julefrimærker, bagside på *TENEN - 15. årg. nr. 2, 2004.*

Frie fugle: Lunder

Færøske busdyr: Gæs på græs i små flokke.

Boganmeldelser:

I 1989 blev der for første gang afholdt kniplingsfestival i Tønder. Arrangementet løber over 3 dage og afholdes hvert tredje år, hver gang med deltagere fra hele verden. Hver festival har sit eget tema, og man forsøger at komme ud med relevante bøger i forbindelse hermed. I år var temaet tønderknipling, og det er derfor en stor glæde, at det er lykkedes for Museum Sønderjylland Kulturhistorie Tønder at skaffe midler til at udgive to bøger:

- Iben Eslykke Kristensen: *Tønderknipling – om kniplingshistorie i Vestsønderjylland fra 1600-tallet til i dag*. Museum Sønderjylland Kulturhistorie Tønder 2013. Indbundet. Format 24,5 × 17,5 cm. 40 sider med s/h- og farveillustrationer. ISBN 978-87-88376-61-6. Pris 65 kr.

Ved at dele sin fortælling op mellem de tre sociale lag (kniplingshandlerne, kniplingskræmmerne og kniplerskerne), som stod for fremskaffelsen af mønstre, materialer, kontakten til kniplerskerne, salg og produktion m.m. er det lykkedes forfatteren på kun 40 sider at gennemgå historien om tønderkniplingen på en måde, så man sidder tilbage med et ønske om at lære mere om emnet. Det er også en fin ting, at bogen sørger for at bringe læseren helt ajour, med hvad der foregår på området i Tønder i dag.

Jeg er klar over, at formålet med denne bog ikke er tænkt som værket om tønderkniplingens historie, men mere som en kort indføring i tønderkniplingens historie, og at man som læser derfor ikke kan forvente de mange henvisninger til anden litteratur, men alligevel sidder jeg tilbage med en skuffelse over, at der slet ikke angives nogen litteratur til den, der ønsker at fordybe sig i emnet.

Ellers er det en fin bog, som er mere end velegnet som gave og som enhver, der interesserer sig for emnet, gerne selv vil eje. Takket være den økonomiske støtte fra forskellige fonde har det også været muligt at holde prisen på et meget lavt niveau samtidig med, at den er udkommet i både en dansk, engelsk og tysk udgave.

- Bobbi Donnelly, Michael Giusiana, Iben Eslykke Kristensen og Nancy Carnegie: *Spindelvæv og drømme. Tønderkniplinger på gamle buelein*. Museum Sønderjylland Kulturhistorie Tønder 2013. Indbundet. Format 30 × 21,5 cm. 87 sider

med farveillustrationer. ISBN 978-87-88376-60-9. Pris 200 kr.

For mere end tre år siden blev Museum Sønderjylland Kulturhistorie Tønder kontaktet af den amerikanske kniplingskender Michael Giusiana og dennes to medarbejdere Bobbi Donnelly og Nancy Carnegie med ønsket om at få mulighed for at gennemfotografere museets samling af huelin. Efter et par år havde Michael Giusiana udført dette arbejde og foreslog nu, at han og hans medarbejdere skulle rekonstruere 10 udvalgte huelin med henblik på udgivelse af en bog med nye prikkebrev og arbejdstegninger. Dette er også sket, og bogen blev udgivet netop i forbindelse med årets kniplingsfestival.

Museumsinspektør Iben Eslykke Kristensen indleder bogen med en artikel om landbokvinderne og deres hovedtøj, som fortæller hvordan kvinderne i 1830-erne, netop som kniplingernes storhedstid gik mod enden, opdagede og havde råd til at anskaffe sig kostbarhederne til brug sammen med deres hovedtøj. Forfatteren går ind på traditionerne omkring brug af konehuen, som de unge piger fik påsat på deres bryllupsaften (ved denne begivenhed fik mændene i øvrigt også påsat en rød strikket hue!). Dette viste, at de nu tilhørte de giftes laug med "pligt" til at bære hue ved særlige lejligheder. Der var også stor prestige i at have en fin hue, og samtidig viste huen, hvorfra i landet kvinden kom – i modsætning til dragten i øvrigt, som ikke var så forskellig fra egn til egn.

Anden del indeholder prikkebrev, arbejdstegning mm. for hvert

af de ti hovedlin. Alle hovedlin består af to eller flere forskellige kniplinger, og for hver knipling vises først arbejdstegning i farver, dernæst et tydeligt foto af rekonstruktionen samt endelig prikkebrevet med materialeangivelse.

Bogen ligger i fin fortsættelse af bogen om Tønderknipling – om kniplingshistorie i Vestsønderjylland fra 1600-tallet til i dag, men de to bøger er i øvrigt helt uafhængige af hinanden, selv om jeg med glæde konstaterer, at der i denne bog findes en lille litteraturliste.

Også i dette tilfælde er udgivelsen af bogen blevet mulig takket være fondsmidler, og en fin ting er, at al tekst er oversat til engelsk og tysk.

Lis Slottved

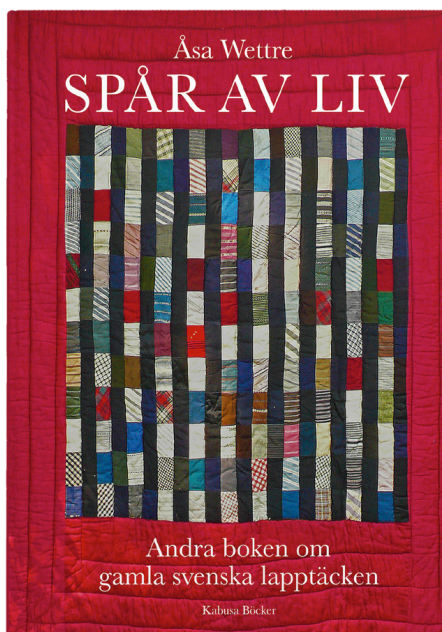

• Åsa Wettre: *Spår av liv – andra boken om gamla svenska lapptäck-
en*. Kabusa Böcker AB, Göteborg
2013. 216 sider med s/h- og farve-
illustrationer. Indbundet – format
25,5 × 20,5 cm. ISBN 978 91 7355
314 8. Pris 279 SEK.

Hun har gjort det igen! I 1989 arrangerede Åsa Wettre, som er uddannet tekstilkunstner på Konstindustriskolan i Göteborg, sin første udstilling af gamle svenske patchworktæpper. Det var i Göteborg. Udstillingen blev en bragende succes, og det endte med en turné, som foreløbig har været 20 år og er vist i 10 lande fra Sverige til Mexico og Japan. Hele tiden forsøgte forfatteren at finde frem til, hvem der havde syet tæppet, hvor og hvornår. På den måde blev det til en stor samling af fortællinger om kvindeliv, kvinde-
flid, kvindekultur, kvinders kreativitet, og efterhånden opstod ønsket om at formidle alle de historier, hun havde samlet. Den første bog om tæpperne udkom i 1993. Som med udstillingen blev også denne bog en stor succes. Den er udkommet i 24.000 eksemplarer og er oversat til engelsk, hvor den er udkommet i 12.000 eksemplarer. Alt er udsolgt.

På den baggrund er det naturligt, at Åsa ønskede at skrive en anden bog om de gamle tæpper. Den har været 20 år undervejs, men den var værd at vente på.

Bogen fortæller indgående om 90 tæpper med tilhørende tydelige fotos og historie. Der er historien om kvinderne, som syede et brude-
tæppe, men som aldrig fik det brugt, fordi der alligevel ikke blev noget bryllup, eller om de tæpper, hvor børnene mange år efter har fortalt om moderens natlige flid med lap-

perne. Bogen indeholder desuden afsnit om baggrunden for, at man syede disse tæpper. Der er afsnit, som fortæller om den svenske fattigdom, om den svenske stofmønsterhistorie, om kvinders hverdag og emigrationen til Amerika. Bogen indeholder ligeledes afsnit skrevet af Åsa Wettres mand, Håkan Wettre, kunsthistorier og mangeårig museumsinspektør ved Göteborgs Konstmuseum. Her skriver han om quilts i Amerika, ligesom han diskuterer spørgsmålet, om det at sy patchworktæpper er kunst.

Det er tydeligt, at forfatteren fortæller om et emne, der er hendes livs passion, og det er en sympatisk bog med et inderligt og lavmælt toneleje, der må gribe enhver, som læser den. Man behøver ikke at være "på stoffer" for at blive grebet af den.

Lis Slottved

Boganmeldelser:

• *Dansk på mode! – fortællinger om design, identitet og historie i og omkring dansk modeindustri.* Marie Riegels Melchior. Museum Tusulanum 2013. 286 sider, illustreret (nogle i farver). ISBN 978 87 635 3044 6. Pris 348 kr.

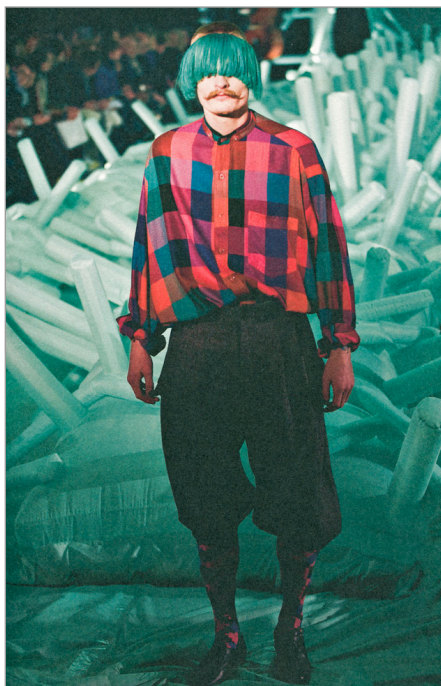
Emnet dansk mode forekommer meget uoverskueligt og diffust, og det kan synes uoverkommeligt at karakterisere det. Det er heller ikke Marie Riegels Melchiors mål, da hun bedre end de fleste ser kompleksiteten, eftersom hun har arbejdet med emnet i årevis, men hun indkredser forskellige måder at opfatte det på.

I indledningen redegør hun for sit teoretiske og metodiske udgangspunkt for den praksisbaserede modeforskning og forklarer, hvor-

Endnu i 1983 brugte man sloganer af arten "køb dansk" - her i tidsskriftet *Textil*.

Foto: ukendt.

Mandemoden er ofte det, der vækker mest opsigt i modeugen. Her Henrik Vibskovs efterår/vinter kollektion 2008.

Foto: Carsten Snejbjerg.

dan hun forholder sig til fænomenet dansk modes tilblivelse og især forskellige versioner i både tid og rum. Dette kan forekomme meget akademisk, men giver god mening, når man under læsningen vil forstå opbygning og tilgang til begrebet.

I 2009 forsvarede hun sin ph.d. afhandling *Dansk på mode! En undersøgelse af design, identitet og historie i dansk modeindustri* og i 2011 bidrog hun til antologien *Snit* udgivet af Museum Tusulanum. I forhold til disse er bogen flottere tilrettelagt, bedre illustreret og mere læsevenlig.

Den historiske oversigt starter med 1950-ernes udvikling fra hjemmemarkedsindustri til eksporter-

hverv, og man ser hvordan 1960-ernes dyrkning af ungdomskulturen skaber et marked for industrielt fremstillet tøj til denne aldersgruppe. Designere som Mugge Kølpin, Bent Visti, Søs og Ib Drasbæk, Margit Brandt og Lennart Raaholt huskes stadig. Fra 1990-erne tager det fart med modemesser, flagskibsforretninger, magasiner og modebøger samt en mere selvstændig opfattelse af dansk mode.

2005 betegner et vendepunkt, idet modeindustrien bliver politiseret og får tilført millioner af kroner med det formål at løfte København op til det femte globale modecenter; modebranchen bliver fremhævet for potentialet til at omstille dansk erhvervsliv til en vidensbaseret økonomi og synliggøre Danmark. Ordet "verdensklasse" fremføres naturligvis også.

Siden er flosklerne nedtonet noget, men modeindustrien er dog en

- *Trådens gang i billedvæv = The thread's course in tapestry* – Mette Lise Rössing. Bidrag af Ullrich Rössing, Karl Ravn, Karen Finch m.fl. Eget forlag, 2013. 140 sider, illustreret, nogle i farver. Parallelle tekster på dansk og engelsk. Med litteraturhenvisninger. ISBN 978-87-995744-1-4. Bogen koster 295 kr. plus forsendelse og kan bestilles hos Mona Lise Martinussen på email ribevaev@post6.tele.dk eller tlf. 75 42 35 46.

Bogen er i A4 tværformat med spiralyg og ligner et arbejdshefte. Det viser sig, at der snarere er tale om en teoribog for billedvævere, og at formatet er velegnet til store, over-

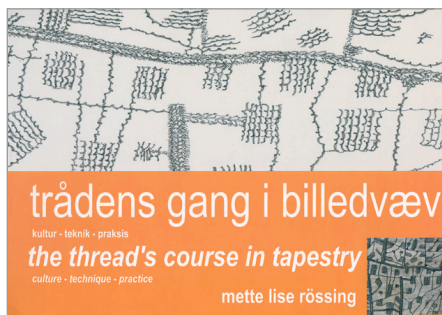
succehistorie, hvis samlede omsætning og eksport er steget støt gennem den sidste halve snes år.

At dette er lykkedes ved hårdt arbejde og en koordineret indsats, forstår man ved læsningen af denne grundige gennemgang. Man kommer endda helt ind i designstudiet hos Mads Nørgaard Copenhagen, og får et godt indtryk af modeindustriens hverdagspraksis.

Noter, kilder, oversigter over mode- og designpriser, uddannelsesinstitutioner, organisationer, messer m.m. samt litteraturliste og navne- og stikordsregister afslutter bogen.

Marie Riegels Melchior er involveret i planerne om et dansk modemuseum på linje med de berømte i Paris, Antwerpen og London, og vi ser frem til, at de en dag kan realiseres.

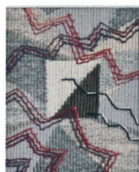
Lone de Hemmer Egeberg

skuelige tegninger af bindinger, billedvævningsteknikker, kantninger og afslutninger. Denne første del om teknik er bogens hovedafsnit og er en grundig og systematisk gennemgang. Det mærkes, at Mette Lise Rössing har vævet og undervist i

2 "Bosætning" / "Settlement"

3 "Aggression" / "Aggression"

4 "Kaos" / "Chaos"

5 "Ny start" / "New Start"

1 "Vandring" / "Migration"

Serien kan opfattes som et forløb, der enten foregår i en kultur, hvor grupper eller personer forsøger at finde et tilholdssted, hvorefter en udefra kommende aggression ødelægger livsbetingelserne, der fører til kaos og forandring. Forløbet kunne også være en indre cyklus, der aldrig lader den enkelte finde blivende ro, fordi en aggression udefra eller i eget sind uventet bryder ind - forandrer - leder til nye overvejelser - til nyt liv.

The series can be seen as a process, either in a culture where groups or individuals endeavour to find a refuge, which is then destroyed by an act of external aggression, leading to chaos and change. The process could also be an internal cycle which never lets the individual find lasting peace because an act of aggression, externally or from one's own mind unexpectedly intrudes - changes - and lead to new reflections - a new life.

Teori i praksis / Theory into practice

Side 118 med eksempler på anvendelse af kopternes teknik "flyvende nål".

mange år og her bringer resultatet af et helt livs erfaring.

Andet afsnit beskriver og illustrerer en række beskæftede teknikker fra ti områder i verden, som forfatteren har studeret på sine mange rejser og her giver et destillat af. Norsk billedvæv og da især Baldisholfragmentet fra ca. 1250 står hendes hjerte nær, og den særlige "hakketeknik" beskrives. De nordamerikanske Navajoindianeres sadeltæpper med snoet islæt giver mulighed for mange fascinerende mønstervariationer og er meget slidstærke. En lignende teknik har været anvendt i Etiopien og andre steder i verden og er måske udsprunget af kurvefletning. Koptisk teknik med skrålinjer illustreres tydeligt – især teknikken "flyvende nål", der giver en særlig

mulighed for udsmykning i figurtegning og kanter og derfor også bruges i moderne vævning. Det er det store spænd over tid og sted med mange illustrationer og henvisninger til yderligere studier, der giver bogen udsyn og dybde.

Til slut gengives fine eksempler på egne værker, som er inspireret af de mange forskellige teknikker og raffineringer.

Bogen henvender sig naturligvis først og fremmest til vævere, men i videre forstand til alle, der kan være i tvivl om teknikkerne og derfor også museumsfolk.

Lone de Hemmer Egeberg

“Vareleksikon” af Karl Meyer:

Nælde, *Urtica ceae*, er en plantefamilie, der omfatter en stor mængde arter, af hvilke den bedst kendte er den overalt i Europa udbredte Brændenælde, *Urtica urens* og den ligeledes i Europa, Nordasien og Nordamerika udbredte Hedenælde, *Urtica dioica*. Denne bliver ca. 1 m høj, har æghjerteformede, tilspidsede, takkede, matgrønne blade.

Før bomulden blev indført til Europa, blev Hedenælden benyttet til udvinding af stængelens basttaver, af hvilke man fremstillede garn, der vævet til stof gik under navnet nettelug.

Nælden høstes og befris for stilke og blade ved kæmning og forarbejdedes derefter til spindetaver. Taven er 4-55 mm lang, 20-70 my bred. Nældens spindetaver er bløde og med en smuk silkeagtig glans. På grund af sit ringe udbytte på 6-7 procent af stængelens tørvægt er spindetaven kostbar. Også af andre planter i nældefamilien kan der udvindes fine spindetaver.

I “Danmarks vilde planter”:

Stor nælde: *Urtica dioeca* eller brændenælde er velkendt af alle. Arten hører til de såkaldte ”nitrat planter”, der kun kan trives, hvor der er rigeligt med nitrat i jordbunden. Den hører til den oprindelige flora her i landet. Arten vokser i ikke alt for skyggefulde skove på blød og fugtig, næringsrig muldbund, f.eks. i askeskove. Her leverer jordbundens mikroorganismer de nitrater, som er nødvendige for artens trivsel.

I middelalderen anvendte man nældefibre i ret stor udstrækning. Man vævede nettelug.

Birthe Karin Fischer har i **TENEN 4/1** skrevet om hvordan man omkring år 1800 forsøger at fremstille nældefibre – det ser ud til at man da har glemte, hvordan det skal gøres.

Bent Bille skriver i **TENEN 20/2** om fund af nældefibre fra omkring 500 f.Kr.

Elisabeth Munksgaard skriver i **Oltidsdragter** om gravfund af nælde-tøj fra yngre bronzealder i Voldtofte på Fyn.

I H C Andersens eventyr om **De Vilde Svaner** frelser prinsesse Elisa sine troldomsramte elleve brødre fra en svaneham ved at strikke brændenælder fra kirkegården sammen til elleve panserskjorter, som hun kaster over svanerene.

Det er meget fascinerende at noget så ubehageligt som brændenælder kan blive til det dejligste stof. Jeg har i overstadige øjeblikke følt stor lyst til at høste en stor eng med brændenælder.

Annet Laursen Skjelsager

Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.

<i>navn</i>	<i>adresse</i>	<i>telefon / ePost</i>	<i>bverv</i>
Annet Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2 3520 Farum	44 95 05 55 <i>silke-annet@silke-annet.dk</i>	formand + redaktion
Lone de Hemmer Egeberg	Teglgården 66 st.th. 3460 Birkerød	45 81 05 05 <i>debemmeregeberg@gmail.com</i>	næstformand + korrektur
Bent Bille	Søndergade 66 5620 Glamsbjerg	64 72 15 65 <i>familien.bille@get2net.dk</i>	kasserer
Lis Slottved	Hjarupvej 10 6200 Aabenraa	74 63 03 50 <i>slottved@privat.dk</i>	sekretær + korrektur
Vibeke Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	26 60 28 40 <i>vofl3450@gmail.com</i>	redaktion
Maj Ringgaard	Helmsvej 37 2880 Bagsværd	21 40 43 76 <i>Maj.Ringgaard@natmus.dk</i>	bestyrelse
Tina Ejlersen	Hedebovej 31a, st. 5750 Ringe	41 43 67 87 <i>tejlertsen@gmail.com</i>	bestyrelse
Hanne Frøsig Dalgaard	Bredebovej 33, 6.tv. 2800 Lyngby	45 88 32 67 <i>hfd@tdcadsl.dk</i>	korrektur
Anni Bloch	Thingvalla Allé 5 2300 København S	32 59 59 77 <i>annibloch@gmail.com</i>	suppleant
Susanne Lervad	Lindevej 14 1877 Frederiksberg C	22 11 08 26 <i>sl@termplus.dk</i>	suppleant
Margit Ambeck	Lyshøjgårdsvej 87, 1.th. 2500 Valby	36 30 61 50 <i>m.ambeck@gmail.com</i>	revisor
Hanne Schneller	N. Frihavnsvej 49, 2.tv. 2100 København Ø	35 38 35 45 <i>hanne.schneller@hotmail.com</i>	revisor- suppleant
Susanne Nielsen	Grusgravvej 10 4660 Store Heddinge	56 50 11 26	forklæder
Vibeke Ervø	Åfløjen 4, 2.tv. 2700 Brønshøj	44 85 18 44 <i>vibeke.ervo@gmail.com</i>	
Frits Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	23 92 42 85 <i>vofl3450@gmail.com</i>	redaktion + webmaster

Hvert nummer af bladet har sin egen side på Internet med henvisninger, galleri og evt. supplerende materiale.
Find TENEN på Internet - <http://tenen-dk.homeunix.org/tenen/>

TENENs kalender er på det løse ark med adressen

Huskede du at betale Kontingent ?

- pris + kontonr. er i kolofonen på side 2

Til venstre sidder en kvinde på en bæk med rygstød. Hun væver på en opretstående væv, hvor trenden er lodret udspændt mellem to vandrette bomme. Med venstre hånd løfter hun væveskellet og med den højre fører hun skytten med islæt-garnet.

Midt i billedet hænger en færdigvævet stofbane med striber på tværs. Den ser ud til at være udført med brug af teknikken opluk.

Scenen til højre viser et værksted, hvor der males på tekstil. Mester sidder på en trebenet skammel og maler en grotesk figur på en stofbane. Ved siden af står sven- den og river farve på en stenplade. På hylden ses en fir- kantet og en rund æske med en konisk kolbe imellem. Under hylden hænger en passer, et vinkeljern og en op- mærkningsstift. Forrest er en morter på en lav skam- mel.

Kilde: Olaus Magnus - *Historie om de nordiske folk*, 13. bog, ka- pitel 48. Rom 1555 - Med kommentarer af John Granlund 1951.

Oversættelsen af Granlunds billedkommentar kommentar er ved Frits Lilbæk